

ST. — NO. 1561. Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1893.

CHICAGO, ILL., 11. AVGUSTA (August 11), 1937.

Published Weekly at 2301 S. Lawndale Ave. LETO—VOL. XXXII.

ZAKONI VEDNO TOLMAČENI BOGATIM V KORIST

BREZ DELAVSKE POLITIČNE AKCIJE SOCIALNE POSTAVE NE BODO SLUŽILE NAMENU

Takozvani Wagnerjev delavski zakon že zdaj izrabljan v boju proti unijam

Določbe o vladnem jamčenju pravice delavcev do organiziranja še zmerom le na papirju

Ko so bile po nastopu Rooseveltove administracije sprejetje prve socialne postave in načrte ter razni zakoni za reguliranje industrije, delovnih ur, mezde itd., je veliko večino ameriškega delavstva prežela misel, da je starih dni in krvic konec. "Zdaj se lahko svobodno organizirate", so rekli delavcem agitatorji unij, "kajti sam predsednik in vsa ameriška vlada vam jamči to pravico." Nekaj časa je to veljalo, ko pa so se družbe spet opomogle iz panike in se osmeliile za boj proti delavcem, so ga obnovile. Medtem so sodniki tolmačili nove zakone vsaki po svoje, večinoma tako, da delavcem ni bilo v korist, končno pa je glavne razveljavilo vrhovno sodišče.

Postava, ki se obrača proti delavcem

Nato je bil v varstvo delavcev in njihove pravice do organiziranja in kolektivnega pogajanja sprejet po dolgih zasiševanjih predloga senatorja Wagnerja za uravnavašnje odnosa med delavci in delodajalci. Označevana je nadaljnzo za Wagner Labor Relations Act. Mnogi unijski voditelji so smatrali, da bo po sprejetju Wagnerjeve postave delavce lahko svobodno organizirati, in da se bodo družbe morale pogajati z unijami in jih priznati. Uvideli so, da so se ukanili, kajti kongres, v katerem dominirajo branilci kapitalističnih interesov na celi črti, noče močnega unijskega gibanja.

Prirave za tožbe med unijami

Tako je premeten avokat v službi mogočne zvezne delodajalcev iztuhtal, da se točko v postavi, ki je imela ob sprejetju namen udariti kompanijskim unijam, lahko zaobrne, da bo udarila prave unije, med njimi posebno ono, ki jim je najbolj trin peti. Navajal jim je tudi več drugih točk v postavi, ki se po njegovem mnenju neustavijo. Na primer točka, ki pravi, da zastopniki večine delavcev zastopajo pri kolektivnih pogajanjih tudi manjšino. Recimo, je dejal, da je v nekem o-

(Nadaljevanje na 3. strani.)

V TEJ ŠTEVILKI

Ali je Wagnerjeva postava izravnavanje industrialnih sporov delavcem ali delodajalcem v korist? Čitatek članek na povi strani.

Čemu se Anglia trudi s takto "nevmešavanja" v špansko civilno vojno in rešitev konflikta ob enem zavlačuje? Članek v zadnjih treh kolonah na povi strani odgovarja na to vprašanje.

Čemu je bila liga narodov fiasco? Kako to, da toliko državnikov propagira sodelovanje med deželami, a ga nikdar ne morejo uvesti? Članek o tem je na drugi strani.

Čitatek tudi razne druge članke, dopise in razprave, kajti "Proletarec" služi edino le vzgoji delavcev v korist delavskoga razreda.

VZROK BREZMOČNOSTI KITAJSKE

Ako bi se smela Kitajska svobodno razvijati, bi ji Japonska ne mogla trgati kos za kosom. Toda evropske velesile in tudi Zed. države so jo vedno smatrali za dezelko, ki ne sme biti drugega kakor predmet za izkorisitev v prid tujega kapitalizmu. Zato so si velesile zagotovile na Kitajskem svoje posebne privilegije in koncesije. Vse imajo na Kitajskem svoje vojaške posadke. Na gornji sliki je oddelek ameriških vojakov v Peipingu.

"DINAMIT V STAVKAH SREDSTVO ONIH, KI VERUJEJO V ANARHIJO"

Tako je izjavil sodnik Lynn B. Griffith v Warrenu, O., ko je obsodil štiri stavkarje

Sodnik Lynn B. Griffith v Warrenu, O., je obsodil štiri stavkarje od enega do dvajset let zapora, ker so priznali, da so posedovali dinamit v času stavke pri korporaciji Republic Steel. Izvršenih je bilo par bombnih napadov, in to brez škode za Republic Steel, čisto lahko je, da so stvar izvršili kaki nesposmetnezi, ki se zá stavko hipnotizirali in bi vse pognali v zrak in vse pobili.

Tako namreč govorje v navdušenju. Toda veliko bolj verjetno je, da je par bedakov nasedlo agentom provokatorjem, ki frazarijo "revolucionarno" daj kaj. Podtaknilo so jih v domove nekaj dinamita, nekje so nastale eksplozije (brez škode za korporacijo), provokatorji so policiji sporočili, kje lahko najdejo dinamit, in tako je bila stvar razkrita.

Provokatorji v službi kompanij so silno spretni. Če treba, najdejo bombo ravno v monumentu, ko se bi imela razpočeti, in kak nedolžen naivnež, ki

ga vpričo drugih ljudi pridobi za izjavo, "samo s silo je mogoče kaj doseči", je potem obsojen.

Možno je, da je bil slučaj v Warrenu enak. Obtoženci so priznali, da so hranili dinamit, kajti policija ga je res našla pri njih, niso pa razumeli, če bi morali radi tega v ječo do dvajset let. Možno je, da je eden izmed njih agent provokator, in ta je gotovo razumel. Ampak izdati se ne sme. Igrati mora vlogo mučenika.

Korporacija Republic Steel je šla v to borbo z zavestjo, da zmagata mora biti njena, naj stane kar hoče. In kaj je kompanijam moral? Nič! Vsaka lumarparija, jim je dobro sredstvo, sarmo, če morejo z njo kaj doseči proti delavcem.

Sodnik Lynn Griffith, ki je obtožence obsodil po dvajset let ječe zgolj zato, ker so priznali, da so res posedovali dinamit, je morda drugače "dobra duša". Skoro vsi politiki so, drugače jih ljudje ne bi volili,

Komedija "nevmešavanja" v špansko civilno vojno ostala na stari točki

Italijanski in nemški "prostovoljci" ter italijanska in nemška municija vzrok gen. Francovih zmag in njegovega vztrajanja v klanju.

Angleška vlada je že dolgo na čelu prizadevanj, da pridobi evropske države za "nevmešavanje" v špansko civilno vojno. Ampak ti njeni napori niso iskreni, kar je že dolgo očitno. Vso svojo "mirovno" takto s ozirom na Španijo vodi s stališča interesov angleškega imperializma. Anglija je za ohranitev miru za vsako ceno, ker smatra, da za vojno ni še zadostno pripravljena. Bo pa cez par let. Zato obrača špansko situacijo vedno tako, da se civilna vojna ne razvije v evropsko vojno. Dovoljuje pa Nemčiji in Italiji pod masko "prostovoljcev" pošiljati v Španijo v pomoč fašistom toliko vojakov in materiala, da lojalisti ne morejo zmagati. In dopušča, da prihaja vlad v Valenciji iz drugih držav toliko pomoci v municiji, zivilih in drugih potrebsčinah, da tudi fašisti ne morejo zmagati. Vendra pa je pomoč, ki jo dobiva Franco, izdatna, kajti nemu dve državi odprto pomaga, četudi v Berlinu in Rimu.

Angleška vlada je že dolgo na čelu prizadevanj, da pridobi evropske države za "nevmešavanje" v špansko civilno vojno. Ampak ti njeni napori niso iskreni, kar je že dolgo očitno. Vso svojo "mirovno" takto s ozirom na Španijo vodi s stališča interesov angleškega imperializma. Anglija je za ohranitev miru za vsako ceno, ker smatra, da za vojno ni še zadostno pripravljena. Bo pa cez par let. Zato obrača špansko situacijo vedno tako, da se civilna vojna ne razvije v evropsko vojno. Dovoljuje pa Nemčiji in Italiji pod masko "prostovoljcev" pošiljati v Španijo v pomoč fašistom toliko vojakov in materiala, da lojalisti ne morejo zmagati. In dopušča, da prihaja vlad v Valenciji iz drugih držav toliko pomoci v municiji, zivilih in drugih potrebsčinah, da tudi fašisti ne morejo zmagati. Vendra pa je pomoč, ki jo dobiva Franco, izdatna, kajti nemu dve državi odprto pomaga, četudi v Berlinu in Rimu.

Nemčija in ne Italija, ampak

v Franciji in francoski fašistični stranki že obljubil, da Francija ne bo postala "komunista", tudi ako se razglasiti delavsko državo. Poslal bo v njo svojo armado in "komunizem" zatrl, kakor ga je Nemčija pomagala zatreli v času pariške komune. Ljudska Francija je v teh okolčinah brez moči in vsled tega diplomatično tako šibka kakor že dolgo ne. Leon Blum je moral predsedništvo kabina radi reakcionarne večine v senatu pustiti in če je hotel demokratično vladilo s pomočjo francoske socialistične stranke rešiti, je moral v novem ministru ljudske fronte sprejeti podrejeno vlogo.

Tej angleški vlogi pomaga — hočeš nočeš — Francija. Ta se mora oslanjati na angleški imperij vsled strahu pred Hitlerjem in njegovim zavezničkom Mussolinijem. In tako je viada francoske ljudske fronte na eni strani iskreno prijateljska republikanska Španija na drugi pa mora capljati tako, kakor jih narekuje Anthony Eden v imenu vlade Velike Britanije. Kontrolirajo jo toriji, ki je najreakcionarnejši, da politično najbolj izvežban kapitalistični politični stroj, kar jih poznamo v današnji dobi. Zna se ponizati, kadar treba, in prenesti insulte, aksi si jih ne upa premagati s protiinsulti. Francija vrh tega ni delavška, ampak kapitalistična, imperialistična država, četudi kateri ne bi imela diplomatske premocij.

Ampak ko je izjavil, da reprezentirajo obsojenci zapeljan, nestabilen element človeške družbe, mizeren ostanek onih, ki verujejo v revolucijo, anarhijo in v sovraštvo do vsakega vladanja, in ki verujejo, da lahko dosežejo svoje cilje z nitroglicerinom in drugimi eksplozivami, je s tem priznal, kje so njegova nagnjenja. Kajti kar se dinamita tiče, je bilo lanj in letos na tone porabljenega. Porabila pa ga je oblast v svojih napadih na stavkarje, ne pa delavci zoper oblast. V tem času so razpočele tri bombe, ali kar je že bilo: Ena v Johnstownu in dve v Warrenu. Ampak poglejte — drugo stran slike. Koliko stavkarjev je bilo ubitih! Koliko ranjenih! Koliko pohabljenih! Koliko pretepenih! Sodnik Griffith je pač "patriot", zato vodi smet v očesu delavca, ne pa bruno v očesu izkorisavele.

Ampak ko je izjavil, da reprezentirajo obsojenci zapeljan, nestabilen element človeške družbe, mizeren ostanek onih, ki verujejo v revolucijo, anarhijo in v sovraštvo do vsakega vladanja, in ki verujejo, da lahko dosežejo svoje cilje z nitroglycerinom in drugimi eksplozivami, je s tem priznal, kje so njegova nagnjenja. Kajti kar se dinamita tiče, je bilo lanj in letos na tone porabljenega. Porabila pa ga je oblast v svojih napadih na stavkarje, ne pa delavci zoper oblast. V tem času so razpočele tri bombe, ali kar je že bilo: Ena v Johnstownu in dve v Warrenu. Ampak poglejte — drugo stran slike. Koliko stavkarjev je bilo ubitih! Koliko ranjenih! Koliko pohabljenih! Koliko pretepenih! Sodnik Griffith je pač "patriot", zato vodi smet v očesu delavca, ne pa bruno v očesu izkorisavele.

Nadaljevanje na 5. strani.

NARAŠCANJE ITALIJANSKEGA KAPITALA V JUGOSLAVIJI

Italija dobiva s svojimi investicijami nad industrijo in bankami v Jugoslaviji čezdalje večji vpliv. Mnogi obrati v Jugoslaviji so že popolnoma last italijanskega kapitala.

Tudi trgovski odnosi se razvijajo v korist Italije. V osmih mesecih (od prošle jeseni do tega poletja) je Italija prodala Jugoslaviji za 313 milijonov dinarjev raznega blaga, iz Jugoslavije pa je izvozila v istem času za 269 milijonov dinarjev lesa, prašičev, žita itd. Trgovinska bilanca v korist Italiji znaša torej 43 milijonov dinarjev.

Italijanske investicije v Jugoslaviji znašajo 490 milijonov dinarjev. Profit od njih se kaže na steku ves v Italijo, tako da je dvojno na dobičku.

Še jače je v Jugoslaviji zastopan francoski kapital, posebno v raznih rudnikih v Srbiji, v železnicah in industriji. Tudi kapitalizem Nemčije se v Jugoslaviji spet utruje. Z njim tem tekmujejo češki industrijski in bankirji, ki posejajo precej jugoslovanskih obratov. Narod pa mora garati za davke in profit, ki ga žanjejo tuji in domači izkorisavele.

IZKORIŠČEVALCI VEDNO ZA ORGANIZACIJO, TODA ZASE

Izkoriščevalci so si med seboj v velikih nasprotstvih, ker drug drugemu konkurirajo in se izpodrivajo na trgi. Njihovi medsebojni interesi torej niso enaki. A vzljudem temu so organizirani stoddostno, in to brez pomoči organizatorjev ali prigovarjanja. Oni se zavedajo, da jim je organizacija koristna. Prav tako dobro tudi vedo, da je DELAVSKA organizacija delavcem KORISTNA, zato delujejo na vse pretege, da bi jim jo preprečili ali vsaj ovirali. Kapitalisti si zase laste pravico do organiziranja v kakršnikoli obliki, a delavcem jo ODREKAJO.

Enako se kapitalistični razred zaveda važnosti časopisja, zato si je zgradil mogočen tisk, a čitajo ga večinoma delavci, ki se ne zavedajo svojih interesov, kakor se zavedajo izkorisčevalci svojih. Delavci rabijo še veliko poteka in razredno delavce organizacije, kot je JSZ. Slovenski delavci, agitirajo za SVOJ list in gradite SVOJO organizacijo.

Narodnostne manjine v bojih za svoje pravice

Ena izmed spak, ki jih je povzročila mirovna pogodba zaveznikov, je bilo zavrnjenje gesla o samoodločevanju narodov. Namesto starih so nastala nova podjarmljenja. Samo v Evropi je po vojni štirideset milijonov ljudi, ki pripadajo v raznih državah k manjšinam. Ako se tem prištejejo tudi narodnosti v Sovjetski Uniji, Hrvate in Nemci na Tirolskem postopa zdaj nekaj milejše. Jugoslovani so zavirani jezikovno enako kakor prej včasih novi pogodbi med Italijo in Jugoslavijo.

Po vojni so nove in stare narodnosti manjšine ustavovile posebno organizacijo, katere temeljni cilj je, da se jim v državah, kjer žive, izvojuje pravico do rabe svojega jezika v osnovnem in višjem šolstvu, na kulturnem polju, v cerkvih, v tisku itd. Predsednik te organizacije je še vedno primorski Slovenec dr. Wilfan. Vsi zbori te zveze so se do leta vršili v Zenevi in Švici, kjer je sedež spremeni Slovenec, Hrvate in Nemci na Tirolskem postopa zdaj nekaj milejše. Jugoslovani so zavirani jezikovno enako kakor prej včasih novi pogodbi med Italijo in Jugoslavijo.

je zaradi liginega fiskaže že dolgo mrtvilo, pa je šla zveza narodnosti manjšin letošnega julija s svojim zborom v London. Prvič, ker smatra, da Anglija zatiranim narodom lahko največ pomaga, in drugič, ker je v Zenevi, kot že rečeno, zdaj veliko mrtvilo. Zvezza narodnosti manjšin pravi, da zastopa 27 milijonov ljudi. Nemci iz Čehoslovaške na Londonskem kongresu niso bili zavirani. Oni se zanašajo edino na Hitlerja. Njihov nemški ponos jim sploh ne dovoljuje, da se baju pojedili z "zatiranimi", kajti oni so vendar "arijska rasa".

Narodnostna vprašanja so tako kočljiva stvar tudi v sovjetični-kapitalistični družbi.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz.
Business Manager Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

V kapitalistični družbi je sodelovanje med deželami nemogoče

Nekateri angleški in francoski državniki se resno prizadevajo pridobiti dežele za sodelovanje druga z drugo in za vzajemno jamčenje svetovnega miru. Tudi predsednik Roosevelt rad poudarja, da bi moral biti deželam mir in sodelovanje več kot pa oboroževanje in antagonizem. Rooseveltov državni tajnik Cordell Hull je nedavno vladam po svetu poslal spomenico, v kateri jim v 14 točkah navaja, kaj so smotri in želje ameriške vlade. Apeliral je nanje, da naj goje politiko miru in prijateljskih odnosa, ki bodo odpravili nevarnost vojne in večno negotovost. V današnjih rahilih stikih med deželami je neizogibno. Diplomati naj se vzdrže izvajanj v pretenj, priporoča Hull, in vlade naj rešujejo medsebojne spore z mirmi sredstvi, namesto z invazijami. Obljubil je, da je ameriška vlada pripravljena nehati z oboroževanjem, ako to store tudi druge dežele. Dalje je pripravljena svojo vojno mornarico zmanjšati v enakem razmerju, kot jih bi zmanjšale druge dežele. Ameriški poslaniki so Hullovo poslanico vladam osebno izročili in jih povabili, da bo ameriško vlado veselilo, če izrazijo svoje mnenje o Hullovih nasvetih. Odgovore je Hull prejel od štiridesetih ljudi, Nemški, italijanski, japonski, španski in kitajska se niso odzvale. Angleška in francoska izjavljata popolno soglasnost s Hullovo spomenico. Kitajska in španska vlada nista odgovorili najbrž zato, ker vesta, da pacifistični apeli na militaristične, imperialistične sile nič ne pomenijo. To cuti kitajsko in špansko ljudstvo na svoji koži.

Tud pokojni predsednik Wilson je apeliral na vlade, da se naj zedinijo za mir, odpravijo militarizem in sodelujejo druga z drugo in skupno dobro pod okriljem lige narodov. Ni pa razumel, ali pa ni hotel razumeti, da je to mogoče le v uredbi ki odklanja imperializem in kapitalizem in temelji na vzajemnosti za splošni blagor ljudstev vseh dežel. Wilson ni propagiral take uredbe, zato je dobil versailski "mir" in ligo narodov na podlagi versailleske "mirovne" pogodbe. Tudi Roosevelt in Hull ne propagirata odpravo vzrokov, radi katerih imamo roverska osvajanja in vojne namesto miru in kooperacije.

Wilsonova liga narodov ni mogla uspeti, ker imperializem ni bil odpravljen. Miru ni moglo biti, ker niso bili ustvarjeni pogoji za njegovo izvajanje. Zato imamo danes roparske vojne prav tako kakor pred ustanovitvijo lige narodov. Armade in vojne mornarice se danes večje kot kdaj prej in za ubiranje in rušenje s svojimi tehničnimi pripomočki vsak dan bolj izpopolnjene. Liga, ki ima v svojem programu zapisano, da bo varovala mir, izvedla razorevanje in protektirala šibke dežele pred napadkami, je brez moči.

Mussolini se roga ligi narodov in državnikom, ki pridigajo pacifizem. On pravi, da je realist, zato ne more verjeti v trajen mir, ker je po njegovem mnenju nemogoče. Mussolini je za imperializem in pod njim je mir nemogoče. On hoče veliko Italijo, novo "rimsko cesarstvo", zato ne more verovati v "trajen mir", kajti njegov program je vojna za osvajanje. Enako Hitler, Enako Japonska.

Angleški in francoski kapitalizem sta za mir, ker imata toliko bogatih kolonij, da ne hrepenita po novih. Ampak Francija in Anglija sta v zadnjini svetovni vojni vzel kolonije Nemčiji in se usidrale v raznih mohamedanskih deželah na račun premagane Turčije, kolikor sta se najbolj mogle. Zdaj se boje za svoje stare in te nove posesti, zato je angleški vnašnji minister Anthony Eden ves navdušen za mir in ligo narodov, toda ne za odpravo imperializma in kapitalizma.

Tudi socialisti smo za mir in nasprotujemo oboroževanju. Vidimo boj vojn. A ob enem učimo, da bo vojna odpravljena šele kadar iztrebimo vzroke, ki prerajajo vojne. Tudi mi smo za sodelovanje med deželami in skupno dobro in ga propagiramo. A ker vemo, da je v kapitalistični uredbi sodelovanje med deželami v korist ljudstev nemogoče, hočemo namesto kapitalistične socialistične gospodarsko uredbo.

Ta pride vzliz faišmu, kajti faišem je izpahek bolne kapitalistične družbe. Nastal je vsled strahu kapitalističnih slojev pred socializmom. Toda ni je sile, ki bi razvoju mogla ustaviti pot, katera logično vodi svet v socializem.

Stavke in vzroki

Kartonisti mnogih kapitalističnih časopisov pridno rišejo dokaze, da je val stavk posledica rdečarske seteve, katerim je dajal potuh new deal. Nu — in zdaj imamo! Delavci so ob zasušku — in kako je kapitalistom hudo radi tega. Policia siplje nanje plinske bombe namesto rož, stroške pa plačujejo direktno in indirektno tisti, ki so deležni tega plina, poleg pa še batin in zapornih kazni. Če pa ne bi bilo rdečkarjev, bi ne bilo stavk in vse bi bilo mirno in zadovoljno v tej deželi. Torej ven rdečkarji, kakor predlagajo patriotske organizacije. Naj se jih izzene tja od koder so prišli, Američani pa naj potem sami in v miru uživajo svojo prosperitet.

Taki argumenti so seveda bunk, ampak mnogi "domačini" verjamejo in zato je družbam tudi tako lahko dobiti stavkake in "vigilante".

Ne more biti drugače

Kapitalistična oblast bo vedno podpirala "lojalne delave" (stavkokaze) in nastopala v obrambi "reda in mira" proti "držali" (stavkarjem). Kapitalistična oblast ne more biti pravna delavstvu, pa naj se imenuje demokratska ali republikska, "new deal" ali pa "old deal".

TUDI "NEOFICIJELNA" VOJNA JE LAHKO GROZOVITA

V sedanjem obdobju je običaj, da se vojne uradno več ne napovedujejo. Mussolini je bil postal svojo armado v Etiopijo ne da bi cesarju Selassiju napovedal oborožen konflikt. Tudi Japonska ni napovedala vojne. Am-

pak to kar počne na Kitajskem, je klub temu vojna. Na sliki so ranjeni v obvezovalnici kitajskega rdečega krila v Peipingu.

Iz Jugoslavije

Med pristaši bivših srbskih demokratičnih strank je nastalo gibanje za zedinjenje vseh demokratičnih struk v enoten pokret za demokracijo po vzgledu ljudske fronte v Franciji. Mariborski socialistični zupniki so to gibanje pozdravili in sprejeli resolucijo, v kateri urgorajo socialistično stranko, ali skomponirali "Koračnico SNPJ". Poteguje se za Rev. Medina od istotam in njegov govor na slavnosti društva KSKJ. Udruha po SNPJ in njeni proslavljenci. Enkrat mi pravi "vi", drugič "ti". Ampak se bomo že videli tam kjer to spada, da je rekel "ta slepi". Navzlike vsemu se mu zahvaljujem za njegove komplimente o moji zabilosti in o opazkah o njegovi visoki naobrazbi.

Nedavno so nekateri listi poročali, da je "cellibat" učiteljev Jugoslaviji odpravljen. Res je bil tak predlog v skupščini, toda naučni minister Stošević ga je zavrnil. V veljavi ostane zakon, ki določa, da se učiteljicu takoj odslovi, če se poroči z neučiteljem. Poročiti se sme le z učiteljem, če hoče še ostati v službi.

Kakor sem že omenil, rovi tod okrog zdaj slabu obratitev. Članstvo kluba št. 11 JSZ je vsled tega zelo prizadeto. Ampak je kljub v tem kraju obratujejo že dolgo s polno paro.

Zelo nas je presenetila vest, da je upravitelj "Proletareca" dal slovo samostojnemu stanu in se uklenil v zakonski jarem. Včasih se je zaobljubil, da zmerom ostane sam, zato smo bili toliko bolj iznenadeni, ker je prelomil oblubo. Well, želim njemu in nji vse najboljše. Vsega mora biti enkrat konec, in tako je nehal tudi Chas. Pogorelecova samostojnost.

Naš marljivi sodrug Joseph Skoff iz Bartona je kupil veliko farmo in se preselil nanj enkrat v jeseni. Njegovo posestvo je prijazen prostor pri dobrimi cesti in bližu električne železnice. Zdaj bomo imeli tako boljši prilik za izlet na farmo. Njegova farma je eno miljo od Bartona proti Bridgeportu, ali kakih pet milij od nas. — In mrs. Skoff sta marljiva delavca, oba člana kluba št. 11 JSZ in splošno znana v teh krajih. Zelimo jima uspeh tudi na farmi.

Imam srečo, da me vedno kdo pika. Ampak tolikšne sreče v tem oziru še nisem imel kot 29. julija. Šel sem nabirat maline. Milja od Glencoe, ob potoku, jih je bilo posebno dobiti. A tudi milijone komarjev. Opikalci so me toliko, da ko sem prišel domov, nisem z levim očesom ničesar videl, tako mi je otetko. Sinovi so nekaj časa pri nabiranju vztrajali, a nato zbežali v avto, meni pa je bilo žal, da bi tako lepo maline pustil na trnju, pa sem jih obral. V protekajoči sem si zavil obraz in zdržal — ali vsaj mislil sem tako. A komarji so končno vendarle zmagali. Tudi skozi obleko so me opikalci po vsem životu. Kaj takega še nisem videl ne skusil nikoli prej.

Kot izgleda v vseh kapitalističnih listih, so članki v njih podobni prav takim komarjem, katere omenjam. Pikajo na vse strani, posebno proti uniji CIO. Milijone dollarjev je bilo potrošenih v bojih za preprečenje organiziranja delavcev v uniji in v napadih na J. L. Lewis. Odvisno pa je od delavcev, kdo bo zmagal. Ako se bo

se bi cepilo v posamične skupine in stranice, bo zmagal. Če se ne združi, bo zelo poraz. Pregovor pravi, "kjer se krogata dva, tretji dobicek in". — Joseph Snay.

La Salle slovi posebno vsled svoje velike tovarne za ure. Pričela je obravljati spet s polno paro takoj ko je začela križa pojenjavati, zdaj pa so dogradili dodatna tovarniška postopljivja in v tem in v prošlem letu najeli precej novih delavcev. Ostale tovarne v La Sallu in okolici ("cementovke", majne, "šmelca" itd.) pa ne obravljajo tako dobro in delo v njih je ved ali manj nestalno. — P.

Leo Junko se zdravi v Chicagu

Chicago, Ill. — Iz Detroita je prišel naš star znanec in so drug Leo Junko v zavod dr. Clarka, kjer se bolni zdravijo brez zdravil, namreč samo s predpisano hrano in drugimi nemedicinskimi sredstvi. Ta bolnišnica je na 2637 S. Prairie Ave. Kdor izmed njegovih prijateljev utegne, naj ga obiše.

MILAN MEDVESHEK:

ALI NAJ ODNEHAMO?

Med ameriškimi Slovenci se socializem že dolgo seje, že mnogo let dela mnogo pozdravovalnih ljudi na tem polju, toda klub temu ni takega rezultata kot bi storili, pride mimo starja in vsa sključen ženica, vkljutno pozdravljati in se jim počuti.

Nato ni tako težko odgovoriti. Človek je že po naravi tak, da bi rad čim preje žel, kar je sejal, toda, ako vidi, da njegovo delo že jutri ne roditi sadu, potem izgubi potrjenje, izgubi vero, misleč, če stvar ne zvraste v kratkem času, da ne bo nikoli zrasla. Toda temu ni tako!

Mnogi naši ljudje radi govorijo nekako takole, ako jih nagovarjate naj pristopijo v socialistični klub ter tako pomagajo ustvarjati in graditi pot v boljši socialistični in gospodarski red. Gotovo stvar je čisto bližnja, kaj bi storili, pride mimo starja in vsa sključen ženica, vkljutno pozdravljati in se jim počuti.

Kaj nas uči ta preprosta povestica? Uči nas, da smo često kakšnemu cilju veliko bližje, kar si mislimo! Prav tako je s preobratom ekonomskoga reda. Gotovo stvar je čisto bližnja dozoritev, a vendar ne dozori. Mogoče smo bliži tiste dobre, v kateri bo preprečil deležev deležev večjega kosa kruha, toda mi obupno gledamo okoli sebe, namesto, da bi prisluhili na pomoč ter vsaj malo svojega časa posvetili stvari, ki bo koristna za vse.

Torej, ali naj bomo pesimistični in indifferentni ter naj od daleč gledamo na socialistično gibanje, ki bo morda že jutri rodilo sadove? Da, rodile bo, če se mu boste pridružili, ne bo delalo samo nekaj oseb. Inejo več vere, več idealov, ne manj pesimizma, kateri je samo cokljaj boljšemu napredku — pridružite se socialističnemu klubu JSZ!

"SKRIVALNICA"

Na sliki je nemški vojak, našemljen s travo, da bi ga "sovražnik" ne opazil.

VALERIJAN PDMOGYLYN:

"MESTO"
ROMAN

Poslovenil za "Proletarca" TONE SELISKAR

(Nadaljevanje.)

Ker je uganil za sebe dvoje svetov, ki je bilo eno zapadeno v njegovem ponošenem redem srušnici, drugo pa v sivem modernem plasču, se ni mučil zaradi te dvojne sive nature, kajti v onih malih predstodkih, ki gremijo in zastrupljajo naše življenje, se je utrdil. Postavil se je nadnje. Tekom te zime se je sam na sebi prepričal, da mora človek gledati nase male prizanesljive, kajti v življenju ti prav tako lahko spodrsne kakor na ledu. Človek lahko pada in nehoti celo drugega izpodbjije in za oba je potem silno iznenaditev.

Vse to beginje po mestu in neumorno naprejanje pri delu bi ga morda izmučilo, da ni konečno le sklenil spremeniti svoje stanovanje. V tem svojem sklepu je videl povsem novo možnost udejstvovanja in neprestano se je vračal nazaj k tej misli. Ta rešitev mu je razblinila vse pomladanske otožnosti in celo do živine doma in do musinjke se je spremenil. Saj je vedel, da se bo kmalu za vedno poslovil od vsega tega in je bil doma nad vse ljubezni. Tovariš pa je spraševal za sobe, nekatere si je celo že ogledal. Vse te pa bi moral na kak način prenoviti, nekatere celo odkupiti za kar pa ni hotel trositi denarja, kajti toliko ni imel, da bi lahko planoval stanovanje, ki bi bilo vredno njegove zamozavesti, pa je zato sklenil najeti sprva sobe slabše vrste, da bi mu ne bilo treba izdajati denarja za posredovanje.

Koncem junija je vse živiljenje na zavodu zamrlo. Hodniki so bili zapuščeni, le posamezne dijake je bilo videti pred pisarno, ki so čakali na odpustne objave. Stepan pa je imel še vedno dela. V dijaškem strokovnem uradu se je vedno še našlo posla. Leto je neko naletel na Borisa Zadorežnega, ki se ga je posebne čase izogibal.

— O, semkaj si se zaril? je vzklknil Boris. Zajak pa si tako naglo pobegnil od mene?

— Delo... je odgovoril Stepan in pokazal na spise.

— Delo že, a tudi na tovariše ne smeš pozabiti! Mar ne veš kaj pravi Ševčenko —? No, prav, le da sem te našel!

— Ali si me iskal?

— Seveda! Pomisli, končal sem študij!

— Jaz pa še dve leti! je vzdihnil Stepan. In govore celo, da bodo študij podaljšali za eno leto!

— Jaz sem pet let stradal. No, nič zato! Zdjaj se selim in iščem poštenega človeka —

— Kakor nalašč, jaz pa nujno rabim stanovanje!

— Vidiš, pa se potem čudiš, ker sem te iskal. Hudirja, roko mi poljubi! Toda ne misli, da pojdem v službo! Ne, ostanem kar lepo na istem tiru. A sobo sem si našel lepo in solnčno!

— Srečo imaš!

— No, recimo, da je nagrada za vse moje trpljenje. Toda, Štefkočko, najmenitnejšega ne veš — ženim se!

— S tisto —?

— Da, z ono svetlosaso... Oh, kar ginjen sem. Ne morem ti lepo mimo vsega povedati. Saj veš, ljubezen...

Stepan ga je veselo objel, neka radost ga je zgrabilna, kakor da bi mu nekdo snel težko breme s pleč.

— Oh, če bi mogli še musinjko omogočiti! je pominil.

Zvečer sta vse potrebno ukrenila in Stepan je dejal tovarišu:

— Na sedanjem domu nisem imel nikdar miru. Neprestano so prihajali gostje h govorili, hrup pa tolkjen, da ne vzdržim več. Zelo si mi ustregel. Prisrčno zahvaljen!

Boris mu je vneto stisnil roko.

— Eh, ne zahvaljuj se za takšno malenkost! Je ves vznemirjen dejal v šaljivem tonu. Veseli me, da ti lahko ugodiš. Dobro mi je, če poradim berača kopejko — beraču se moram torej zahvaliti, ker jo je vzel.

— Toda ti mi nekaj prikrivaš, dragi moj! je pripomnil Stepan.

— Morda... ker sem zaljubljen do ušes. Nič se ne posmehuj! Da, to je ljubezen! Pričenjam verovati v večno ljubezen, pri bogu!

Izročil mu je naslov svojega novega stanovanja.

vana in ga poprosil, naj ga obišče čez kakšna dva tedna, ko se bo uredil v zakonu.

— O, to bi bilo nevarno! je pomisli Stepan, na glas pa je dejal: Jaz pa se bom že jutri preselil.

Ko sta se poslavljala, sta se male obotavljala, končno pa sta se poljubila.

Stepan je pogledal za tovarišem in privigil ramena, kakor da bi se nečesa domislil. Prav zares, smešen je ta Boris! Nikakor ni mogel verjeti, pa tudi ni hotel, da se oboje stransko ljubita. Ze si je predstavljal Nadikino obilje, njene oči, ki so se mu nekdaj smejale in že je zaključil v sebi misel svojega samoljubja: nikogar drugega ne more ljubit, kakor le njega samega! Stepana Radčenka in nikogar več. Le on sam si lahko lasti pravice do nje, neke tajne pravice, ki je nobeden ne pozna in če bi jo zdaj poklical, bi se mu morala odzvat! Zdel se je nekak dobrtovorni Borisov pokrovitelj, ki mu milostno prepusta to srečo.

Nato pa mu je že bilo žal za Borisa. Srečni ljudje so kakor bolniki, ki rabijo nežne postrežbe. Kajti končno je sreča le neka bolezni duševne kratkovidnosti in traja vse do tley, dokler človek ne razkrije do dna vsega onega, kar jo to srečo priklicalo. Bister vid pa prav tako gorje, kakor slepota v najbolj nesrečni ljudje so zvezdoslovci, ki jim je dano v jasnem soncu videti črne pege.

Do neke meje vznemirjen po tovariševi sreči, še bolj pa po zavesti, da se bo danes ponovno poslovil od musinjke, se nikakor ni mogel radovati novega stanovanja. Bil je celo žalosten in ni se mogel ogreti, da bo juči ves sproščen poletel v povsem nov svet. Tolaziš se je z musinjkinimi besedami, s katerimi mu je zatrjevala, da ga ne bo nikdar zadrževala, kadar mu bo postala odveč, tlačila pa ga je dvom, kako bo zdaj sprejela to njegovo odločitev.

Kar zaječal je od te teže in vse do večera se je dolgočasi in se ježil nad temi nepotrebnimi mukami, katere mu prav zdaj prizadevajo Gnidjevi, ki jim je vendar storil toliko dobrega.

Ko pa je razodel Tamari Vasiljevni novico o svojem novem stanovanju, jo je sprejela kakor da bi treščilo vanjo. Kar sesedla se je in že se bal, da bo omedela. Še te sitnosti povrh!

Tedaj pa je zašepetal tako tiko, da je komaj razumel njene besede:

— Ti odhajaš... Strinjam se... Saj sem vedela. Pred teboj je še vse živiljenje. Ostani samo še do jeseni... V jeseni pa pojdi... Takrat bo odpadlo listje... Tihi večeri bodo... Tedaj pojdi... Naj bo to majhna žrtev — saj je vendar še toliko vsega pred teboj: živiljenje, sreča, radost! Samo drobček sreče te prosim! Ali je to tako težko —? Tako si skop —? Noče več biti hlapec? Delavca bom najela... Preseli se v sobe. Kaj bi rad? No, pa ne do jeseni... Vsaj še en mesec! En sam teden! En sam dan, le ne takoj, ne ta hip!

Ni je prekinil. Ko pa je končala je nadel svoj glas in nekakšno potrost, pokazati ji je hotel veliko sočutje do njene žalosti:

— Ta zadeva s sobo se je tako čudno zadržala... Musinjka, saj bom vendar prihajal k vam...

Naglo je odbila njegovo roko, ko jo je hotel objeti.

— Še legal mi boš —? je dejala glasno. Mene hočeš prevariti —? Z ulice sem ga pobrala kakor odpadek, zdaj pa mi ponuja milosčino!

Strašno ga je užalostila. Odpadek —? On, ki je napravil vse izpite, ki pojde zdaj v drugi semester, on, ki ima vso dijaško zadružno na skrbi, ki piše povesti, za katerega se zanimalo celo slaven pesnik...? Njegovo samoljubje je bilo na smrt prizadeto, iskal je primern odgovor, pa ga je prehitela Tamara. Pogladi la mu je lase in dejala: tako ponižno, da se je umiril:

(Dalje prihodnjic.)

Prosvetna matica je edina slovenska kulturna centrala v Zedinjenih državah. Storila je na prosvetnem polju brez vsakega viaka krika več kot katerakoli druga skupina.

ZRTEV PROFITNEGA SISTEMA

Na sliki je pogreb 45-letnega jeklarskega delavca J. Orečnega, ki je bil ubit v stavki pri Republic Steel korporaciji v Clevelandu. Mnogo stavkarjev je bilo v dotednem napadu ranjenih.

NEKAJ IZ ŠPANSKE ZGODOVINE PO ENEM LETU CIVILNE VOJNE

Revija "Vzajemna Svoboda" piše:

Preko Španije so izkopani strelski jarki, v katerih se bije že leto dni boj, ki se je začel pred vojašnicami Madrida in Barcelone lanskega 18. julija med španskim ljudstvom in uporniškimi generali. Ti strelski jarki ločijo ne samo politične nazore, temveč dva popolnoma različna dela Španije, stare fevdalno cerkveno Španijo in novo ljudsko Španijo.

Kako je prišlo do te strahote državljanke vojne?

Aprila 1931. se je špansko ljudstvo izreklo proti kompromitirani diktaturi generala Primo de River. Tudi oficirje, ki so bili ogorčeni nad slab vojaško upravo, ki se je pokazala v maroški vojni, je zajelo splošno opozicionalno, antinarbistično razpoloženje.

Pričakovali so zmage in preide vse oblast v roke klerikalcev in fašistov.

Tako je zavzetje ambulanca, kateri bi se v imenu vseh naprednih ameriških Slovenscev podarilo jugoslovanskim borcem za demokracijo v Španiji, ampak celega sveta.

Nezprosen boj se bije že nad leta dni, ter tudi ni se izgleda, da se bo končal v bližnji bodočnosti.

Hitler in Mussolini vedno pošljata nova ojačanja na posmoč Španskim fašistom za njih zmagom, katera prizadava ostromo španski ljudstvo.

Zmagom Španistov bi bila vredna vseh naprednih organizacij deloval in podvzel potrebne korce.

Naša dolžnost je, da se zavedamo tega položaja ter pomagamo z vso našo silo španski ljudski vlad, da čim prej zmagamo na Španiji.

Dasiravno smo Slovenci, posmno članstvo SNPJ in drugih organizacij že mnogo pripomogli z denarnimi prispevkami v posmoč Španskim braniteljem demokracije, vendar ne smemo zaostati v tem človekoljubnem delu.

Torej naj bo nas vseh zavednih Slovencev, kakor tudi ostalih Jugoslovjanov dolžnost,

Brez delavske politične akcije socialne postave ne bodo služile namenu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

"Svoboda govora"

Dalje jih je učil, da misijo zmotno, če smatrajo, da jim zakon zabranjuje agitirati med svojimi delavci proti uniji, kajti ustava jim jamči svoboščino govora in tiska, torej ne bodo kršili Wagnerjeve postave, če delavcem povedo o uniji, ki se sili mednje, in o njenih organizatorjih, svoje mnenje. Korporacije se po tem tolmačenju pridno ravljajo. Organizatorčne kampanje unij postajajo vse teže in teže, nadejajo pa so se, da jim jih bo Wagnerjeva postava temeljito olajšala.

Vzrok je, ker je politična oblast skoraj vse v rokah kapitalističnih strank, in ta je vedno skrbela, da so bili posebno za sodnike imenovani ali pa izvoljeni taki ljudje, na katere so se kapitalistični interesi lahko zanesli. Socialne postave dobre v tej deželi za delavstvo pravno vrednost šele kadar jih bo upravljalo. V ta namen pa se mora organizirati tudi politično, ne samo v uniji.

Apel na jugoslovansko ljudstvo v Ameriki za pomoč braniteljem demokracije v Španiji

Cleveland, O. — Gotovo je že slehernemu znano o položaju v Španiji.

Iz vsakdanjih poročil, katere dobivamo, vidimo koliko grozote je že naredila fašistična brutalnost nad njenim ljudstvom. Zavedamo se tudi, da se ta boj vrši med demokracijo in fašizmom ne samo Španiji, ampak celega sveta.

Nezprosen boj se bije že nad leta dni, ter tudi ni se izgleda, da se bo končal v bližnji bodočnosti.

Hitler in Mussolini vedno pošljata nova ojačanja na posmoč Španskim fašistom za njih zmagom, katera prizadava ostromo Španskim ljudstvom.

Zmagom Španistov bi bila vredna vseh naprednih organizacij deloval in podvzel potrebne korce.

Naša dolžnost je, da se zavedamo tega položaja ter pomagamo z vso našo silo španski ljudski vlad, da čim prej zmagamo na Španiji.

Dasiravno smo Slovenci, posmno članstvo SNPJ in drugih organizacij že mnogo pripomogli z denarnimi prispevkami v posmoč Španskim braniteljem demokracije, vendar ne smemo zaostati v tem človekoljubnem delu.

Torej naj bo nas vseh zavednih Slovencev, kakor tudi ostalih Jugoslovjanov dolžnost,

CIO ne odneha

Unija čevljarskih delavcev je pod vodstvom CIO dosegla v vzhodnih državah velike uspehe. Nedavno je poslala svojega glavnega organizatorja Powers Hapgooda v Chicago, da vodi kampanjo za unioniziranje čevljarskih delavcev tudi v tem mestu.

NAŠE PRIREDBE

V soboto 14. avgusta piknik kluba št. 37 JSZ v korist "Proletarca" na Sagadinovem vrtu, Burnham St., MILWAUKEE, WIS.

Izlet članstva in prijateljev kluba št. 1 JSZ v nedeljo 22. avg. v forest preserve v WILLOW SPRINGS, ILLINOIS.

Piknik kluba št. 222 JSZ v nedeljo 22. avgusta, GIRARD, OHIO.

Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne maticice v nedeljo 29. avgusta, LIBRARY, PA.

Klub št. 45 JSZ v Waukeganu-North Chicagu priredi piknik v korist "Proletarca" v nedeljo 29. avgusta na Stanovnikovi farmi.

Prireditev v korist "Proletarca" in socialističnega kluba v soboto 11. septembra, LATROBE, PA.

Piknik kluba št. 1 JSZ v nedeljo 12. sept pri Stezinarju v WILLOW SPRINGSU v korist "Proletarca".

OGLAŠAJTE**PROLETARCU**

• KRITIKUJOČA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE •

Zbor JSZ se naj za dve leti odloži in vsoto porabi v korist "Proletarca"

Piney Fork, O. — "Proletarca" moramo ohraniti in ga tudi gmotno postaviti na trdno podlago. Na vsak način moramo imeti list, ki bo na straži za delavske pravice v vsakem slučaju; list, ki bo razkrinkaval stvari, ki jih drugi listi odklanjajo razkrivati, ali pa celo zakrivate.

Ker je "Proletar" potreben gmotne podpore, priporočam, da se naj prihodnji zbor JSZ ne vrši prihodnje leto, ampak še leta 1940, ko bodo predsedniške volitve. (Dosej so se zbori JSZ po pravilih vršili v povojni dobi na vsaki dve leti.) Razlog, da to svetujem, ker je delavstvo prizadeto v težkih stavkovnih bojih, na političnem polju pa razburkano radi razkosanja v frakcije in nesoglasij vsled taktike. V teh okoliščinah ne smatram, da bi mogel naš zbor v prihodnjem letu kaj koristnega ukreniti, razen da bo ponovil običajne resolucije. Možno je tudi, da se bi v sedanjih okoliščinah udarili med seboj tudi radi taktike, ki bi jo zastopal vsačko po svojem.

Nadalje sem mnenja, da bi vsled sedanjega položaja v stranki naši Zvezni ne škodovalo, če bi začela samostojno poslovati. Dokler ameriški proletariat ne najde poti za skupno politično akcijo, mi lahko na tem polju pomagamo več, če bomo delali samostojno, kakor zdaj, ko pomagamo drugim.

Sodružni, dajmo o vprašanju, ali se naj redni zbor JSZ in Prosvetne matice vrši drugo leto ali ne, razpravljati, in če bo mnenje večine, da se naj ga za dve leti odloži, bomo predložili iniciativi v tem smislu. Kar pa bi s tem prihranili, naj bi šlo v podporo "Proletarcu". Ravno tako se bi pomagalo tudi "Proletarcu", če bi na podlagi sedanjih prispevkov začeli samostojno poslovati. Zato sodružom priporočam, da se udeleže razprave o teh nasvetih. Nič se ne bom žežil, ako mi jih pobijete. **Nace Zlembberger.**

Če je vam čtivo v Proletarju več, pripričajte ta list v naroditev prijateljem in znancem, ako imate priliko.

OGLEJTE SI SEDEM ELEKTRIČNIH REFRIGERATORJEV, KI SO JIH IZBRALI 3. OD 4. KUPCEV

Cela skupina v eni pripravljeni razstavi v "downtown" in v sosedstvu

Commonwealth Edison Electric prodajalna

• Prihranili boste čas... prihranili boste denar... bolj boste zadovoljni, ako boste videli teh sedem velikih električnih refrigeratorjev v eni sami veliki razstavi. Mnogo različnih velikosti in vzorcev, velika izbira v ceni. Našli boste prav tak električni refrigerator, ki bo odgovarjal vašim potrebam.

COMMONWEALTH EDISON ELECTRIC SHOPS

DOWNTOWN—72 W. ADAMS STREET—132 S. DEARBORN STREET
Telephone RANDolph 1200, Local 66

4562 Broadway 4231 W. Madison St. 852 W. 63rd St.
4833 Irving Park Blvd. 4834 S. Ashland Ave. 2950 E. 92nd St.
2733 Milwaukee Ave. 11046 S. Michigan Ave.

Downtown Electric Shops close at 1 p.m., and branches at 6 p.m., on Saturdays during August.

V pojasnilo in odgovor

Pred tedni je eden urednik "Ameriške Domovine" nagnil nekaj o nekakih zaupnostih, ki jih baje jaz vem in o katerih da utegne "Ameriška Domovina" še poročati. Na to odgovarja Frank Zaic, urednik "Proletarca" v svojih "Komentarijih" sledče:

"Gospodom pri "A. D." — Pisema, "ki so jih prepisovali v našem uradu", niso bila pisma, ampak eno pismo pokojnega Toneta Kristana. Prosim, priobčite ga v celoti. Prepisal ga je Anton Sabec, razmnožil v poslat tistim, o katerih je mislil, da so nam sovražni. Če ga danes priobčite, boste videli, kako smešen in kako brezpomemben je bil trud "razmnoževanja". Če pa veste se kaj drugega o "odpiranju stroga zaupnega pisma" v našem uradu, priobčite!"

Weil, k temu je treba nekako pojasnila in razčiščenja, hkratnemu poziva na primer Ameriški Slovenec tiste ljudi, katerih zasluga je, da so danes napisane te vrste, ki pa Am. Slovensku razčiščenja in pojasnila s svoje strani do danes še niso podali. Na moje razčiščenje pa ne bo treba takto dolgo čakati.

Prijatelju Zaicu odgovaram sledče:

Resnica je, da je bilo tisto samo eno pismo, toda ne pismo Toneta Kristana, ki ga osebno ne poznam, ki nisem še nikoli vdel nobenega njegovega pisma, ne njegove pisave, kakor je, najbrž pomotoma, pribito v "Komentarij", marveč pismo

Toneta Vičiča, tedanjega zastopnika "Proletarca," nahajajočega se tačas na obisku v Sloveniji. Dotično Vičičeve pisano je bilo žigosano v Mariboru. — Dalje: Ni res, da je "Sabec" tisto pismo razmnožil in poslat tistim, o katerih je mislil, da so nam sovražni," res pa je, da je Sabec naredil samo eno kopijo dotednega pisma, katere ni nikdar nikoli nikanter razposlal in razmnožil, marveč jo ohranil zase! — To je resnica! — V ostalem pa se pridružujem Zaicu v njegovem pozivu, naj priobči tisto pismo, kateri koli ga je od mene prejel! — V splošno informacijo se to: V dotednem pismu ni bilo prizadeto poštenje "Proletarca" ali slovenske sekcijske socialistične stranke v Ameriki,

TUDI KITAJCI IMAJO MODERNO OROZJE

Na sliki so kitajski vojaki z modernimi strojnico-roženih mož in kak tisoč vojnih aeroplakov. Poročajo, da ima Kitajska par sto tisoč dobro obo-

Primanjuje ji pa muncijskih tovarn.

pac pa je bilo v njemu govorja o klici, ki je hotela prodreti z namerami, katerih nisem odobravš. In v spoštno vednost še to: pismo me je pogrelo takrat in mislil manj ne nič manj ne pogrejejo danes. Morda je temu kriva prevelika mera idealizma, ki se ga — kljub vsem prizadevanjem! — še danes ne morem docela otresti. Torej: pred nikomer ne padam skešen na kolena in nikomer ne poljubljam prahu njegovih cevljev!

Toliko v pojasnilo poštenjakom, denunciantom, ki hočejo neti zdražbo in prepir in s katerih smrdljivo govno na debelo kaplje, pa: Do videnja! S tem je stvar od moje strani pojasnjena in zaključena.

A. Š. v "Enakopravnosti"

O obiskih v Minnesota

Cicero, III. — Že lani in letos spet sva si s soprogom izbrala za počitnice lepo severno Minnesota. Letovišče Silver Rapids blizu Elyja, ki ga lastuje Frank Jenko, je res lepo. Njegov prostor napravlja nameniti, kot da sem pri jezeru v domovini. Tudi za ribolov je tu lepa prilika. Silver Rapids Lodge je kakih pet milij od Elyja. Rekli so mi, da ima Ely okrog 7,000 prebivalcev, in med njim je polovica Slovencev. Sla sem večkrat v mesto in okolico in obiskala precej ljudi, s katerimi sem se že lani seznanila, in zdaj pa si pridobil spet novih znancev in prijateljev. Med njimi sem agitirala za "Proletarca" ob vsaki priliki. Ko smo se seznanili in pomenili od kdo je kdo doma, je prešel razgovor na razmere, na višanje cen živiljenskih potrebščin itd., pa smo se znašli zaen in diskuziji o vzkrokih. Skoraj vsi naši prilejenci imajo že odraselne otroke. Mnogi so izdelali višje šole. Ker tod druge industrije niso kot zeleni rudniki in pa kaka mala delavnica, so ti otroci večinoma brezposelnici, ali pa so odšli poskusiti svojo srečo v industrialna mesta. Njihovi očetje so uposteni v rudnikih in od njihovega zasluka je odvisna vsa družina. "Saj bi slično delati, ako bi imeli kam" so mi rekli, in tisti: da ni izhoda. "Izhod je," sem odgovarjal. Treba je le, da se dejavci organizirajo in si ustavljajo nov gospodarski red, ki bo služil potrebam ljudi, ne pa profitarem, kakor služi daňnici. V novem redu bi budžet postala javna last. Ljudje bi delali le toliko ur kot potrebu za preživljvanje in zaposlitve vseh za delo sposobnih. Zaslukel v taki uredbi bo tolikšen, da bo vsakemu omogočil dostojno živiljenski standard. Brezposelnost bo odpravljena.

Vsekaknjem distriktu se ponavljajo demonstracije onih, ki so na relifu in tistih, ki so popolnoma brez zasluga. "Marčanja", protestni shodi, posiljanje raznih odborov do glavnih relifnih uprave v Toplino, so na dnevnem redu. Vse aktivnosti vodita dve organizaciji brezposelnih, to je, Farmer Labor Union in Kansas Allied Workers, po svojih vodjih, Joe Saia iz Franklin, glavni predsednik prve in Ralph Ridley iz Columbusa, predsednik druge organizacije. V nekaj tednih sta priredile dva pohoda v bližnji Chanute, kjer se nahaja glavni urad W. P. A. za vzhodni Kansas. Zahvaljuje, da se vse potrebine brezposelnih upoštevajo na delu in za delo sposobnih. Zaslukel v taki uredbi bo tolikšen, da bo vsakemu omogočil dostojno živiljenski standard. Brezposelnost bo odpravljena.

Delavci streme po boljših razmerah. Zato se posebno zdaj toliko organizirajo v unjahi. Ampak zahtevati morajo več, namreč podružljivo pirodnih bogastev in industrije, ako nočno vedno živeti v ekonomski negotovosti.

Ko sem jim priporočala, da si naj naročo "Proletarca", so mi nekateri rekli, da imajo "Prosveto" (tedensko in tudi dnevnik), ki je ravno tako dobra. Pojasnjevala sem, da pol leta, še vedno brez dela, služi "Proletar" popolnoma.

relifnih uradnih grozna birokracia in arroganstvo.

Vsi protesti in apeli tukaj-sajih brezposelnih za preiskavo so naleteli pri višjih na gluhu ušes. Prejšnji teden so ponovno organizirali pohod v Chanute, do uradov WPA. Več sto demonstrantov se je odločilo za sedež stankov. Njih obdobri naji bi sedel v uradih, drugi so se pa utaborili v mestnem parku. Po par dneh je pa policija vrgla odbor na cesto. Demonstrantje so nato izvolili odbor, ki gre do govorilnika Huxmana in se razšli domov, pač zavestijo, naj je večina demokratske stranke ravno tako korumpiran in proti ljudskim interesom, kot je republikanska stranka. — A. Šular.

Kam v nedeljo 22. avgusta

Kam? i seveda na "kranjski hribček", kjer bo piknik znanega našega delavca na raznih poljih Johna Troha. On je tudi dolgoleten tajnik društva "Počitniška Jama" SNPJ. Operirana je bila na golši. Nahaja se v bolnišnici v Canonsburgu. Želimo ji, da kmalu okreveta.

Strabane, Pa.

*

Tu se je podvrgla pred kačkim tednom operaciji Mrs. Monica Troha, sopraga znanega našega delavca na raznih poljih Johna Troha. On je tudi dolgoleten tajnik društva "Počitniška Jama" SNPJ. Operirana je bila na golši. Nahaja se v bolnišnici v Canonsburgu. Želimo ji, da kmalu okreveta.

John Podboy ml. in John Terčelj sta prošli pondeljek odpovedovali na sejo novega odbora SNPJ.

Tudi klub št. 118 JSZ v Strabani se je zavzel, da aranžira prireditve v korist "Proletarca". Kdaj se vrši v drugi počitnosti bo pravočasno objavljeno. — N. N.

*

Tudi klub št. 118 JSZ v Strabani se je zavzel, da aranžira prireditve v korist "Proletarca" v nedeljo 22. avgusta.

CHICAGO, ILL. — Zlet članstva v prijeteljev klubu št. 1 JSZ na "Kranjski hribček" v Willow Springs v nedeljo 22. avgusta.

GIRARD, O. — Piknik klubu št. 222 JSZ v nedeljo 22. avgusta.

LIBRARY, PA. — Konferenca klubov JSZ in društva Prosvetne matice v nedeljo 29. avgusta v Izobraževalnem domu.

*

LATROBE, PA. — Prireditve v korist "Proletarca" in soc. kluba v soboto 11. septembra.

CHICAGO, ILL. — Piknik klubu št. 1 JSZ v nedeljo 12. sept. v korist "Proletarca" pri Stezinarju v Willow Springsu.

*

OKTOBER

CHICAGO, ILL. — Dramska prireditve klubu št. 1 JSZ v nedeljo 17. oktobra.

NOVEMBER

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 28. novembra spevoga soc. pevskega zboru "Sava" v dvorani CPS.

DECEMBER

CHICAGO, ILL. — Dne 31. decembra Silvestrovab zavaba klubu št. 1 JSZ v dvorani SNPJ.

1938.

CHICAGO, v nedeljo 13. februarja dramska predstava.

CHICAGO, v nedeljo 10. aprila koncert "Save".

CHICAGO, v nedeljo 1. maja pravomajsko slavlje.

(Tajnički klubov v kulturne odseke klubov ter tajnike konfere prosimo, da nam sporoča vse svoje prireditve za uvrstitev v to kolono in da nam pošljemo popravke, ako so podatki o prireditbah napačno zabeleženi.)

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Narocnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri meseca.

Naslov: 540 W. Juneau Ave.

MILWAUKEE, WIS.

*

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1384

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne. Postrežba točna.

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

*

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list je tajništvo je:

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

*

ZA LIČNE TISKOVINE

Maksim Gorkij—Ivan Vuk:

PATRULJA

Dolgočasno visi nad mestom mračno — hladna, nema teme in tišina. Zvezd ni v nebo ni vidno. Samo nepregledni mrak je kakor prisluhnih, zamrl in caka necesa... Lahke, suhe snežinke se vrte počasi po zraku, kakor da se boje upasti na temno kamenje pustih ulic.

Mrzlo je...

Noč je polna pritajenega strahu; v tišini in v mraku, napojem z mrazom, napeto, brezvčno trepetajajoči sreča, mračnega, nevlovljivega očem in srečeta sreča z ledeni mi iglami...

Od teme pridavljeni hiše so se sesedle v zemljo, postale niže; v njih zatemnelih oknih ni videti luči. Zdi se, da so se tam za kamnitimi stenami ne-premično potuhnili ljudje, objeti od mraza in temnega strahu. Ne migajoči s trepanicami gledajo predse s široko odprtimi očmi in s trudom zadržavajo trepet groze v srcu in brezupno prisluščajoči, molče čakajo luči, zvokov...

A s temni ulic s slepimi očmi gleda v okna pohotna, érna zver in tudi čaka...

Ves dan so po mestu gučali topovi, suho in zlobno praskale puške, na ulicah so se valjala trupla, smrt se je radostno in pohotno naslavala v stoku ranjencev.

Na sredini majhnega trga, kjer se križata dve ulici, gori ogenj... Stirje vojaki, kakor da so sivo kamenje, stoe ne-premično krog njega; odsevi plamena se trepetajoči plazijo po njih plaščih, se igrajo na ličih, da se zdi, kakor da vse te štri postave krčevito drhte in s čudnimi grimasami vsi hkrati nekaj pripovedujejo drag drugemu. Plamen, bliskajoč na bajonetih, teče po jeklu, kakor kri; ostrina jekla se zvija, kipi kvišku v belih in rožnatih curkih...

Na ogenj in vojake od vseh strani pritska tema...

Eden iz njih, nizek, s kožavnim obrazom, širokim nosom in drobnimi očmi brez obrvi, popravlja z bajonetom polena na ognju in ne dvignivši glave, tiko spregovori:

Mrzlo je...

Roj redčih isker preplašeno vzieta v temo in izgine. Kozavi vojak pogleda na bajonet in ga jame brisati s koncem plašča. Modrikast, topel dim je grizeče planil vojakom v oči. Visok, vitek človek brez brk na okroglem obrazu, je stisni, puško pod pažduhu in odsel, vtaknivši roke v rokave plašča, počasi od ognja. Vojak z velikimi, žoltimi brki, čokat, zdečeličen, je odgnal z rokami dim in pripomnil s hripcem glasom:

— A kaj, abo bi razbelil bajonet in ga sunil komu v trebu...

— Tudi gladen... izboren... — tiko odgovori kozavi. Njegova glava se je zamajala.

Požiraje drva, taskajoče živila ogenj; njegovi raznobarvni jeziki se zvijajo pohoton, lete kviku in spletajo se, drug z drugim, gibčno klonejo k temni.

Bele snežinke padajo v ognju. Rjav vojak sope glasno in silno skozi nos, piha sneg z brk. Četrti, suh in skulav, ne oziraje se, gleda v ogenj z okroglimi temnimi očmi.

No, mnogo smo danes po-ložili naroda —, vzkljne nedamoda s tihim glasom kozavi, raztezače usta v široki smehljai. In se tiše počasi vleče:

— A-a-a...

Ginjeno življa surovo pole-no. Nekje, zelo daleč, se je ro-di tuj, vzdihajoč zvok. Kozavi in rjav poslušata, gledajo v temo, ogenj se igra na njih o-brazih in ušesa bojaljivo vz-tejetvajo, čakajo še zvoka.

— Da-a... — je odvrnil rjav glas.

Kozavi je vztrepetal, se ozrl načelo, tihim glasom kozavi, vprašal na postavo vojaka, ki se je pojavljala v temi.

— Seveda bodi — se je na-enkrat skrepel kozavi, ki je zadremal, optri na ogožje.

Skulav vojak se je ozrl po-

Jakovlevu in vzdihnivši je ti-ho pripomnil:

— Hudo mu je...

— Radi branjevca? — je vprašal kozavi.

— No, da — je tihod odvrnil skulav. — Rojaka sta, iz enega kraja. Pisma iz vasi je dobival Jakovlev po branjevcu. Tudi nečakinjo je imel... Jakovlev je govoril: "Končam službo — zasnubim..." A sedaj, vidiš...

— Kaj hočemo — je surovodogovoril rjav.

A kozavi je zazdehal, zma-jal s pleci in potrdil glasno, z visokim glasom:

— Vojakova dolžnost je ubijati sovražnika... Prisegel je na to.

Jakovlev je neutrujeno ko-baril v mraku, približaval se zdejšnjem kognju, zdajce se zo-pet oddaljeval. Ko so se začu-le rezke in ostre besede koza-vega, so odmevi korakov naen-krat izginili.

— Slabega sreca si, Semjon — je pripomnil kozavi vojak.

— Če bi se branjevec pun-tal... je odvrnil Semjon in za-mahnil z roko; hotel je očivno došlo še nekaj reči ali rjav je stopil tik k njemu in razdraženo, hrivano zagovoril:

— A kako razločiti, kdo se punta? Vsi se puntajo... Strica imam, dvornika. Denarja imam kakih petsto. Spoštovan mužik je bil.

Naenkrat se je slišal nekje

blagovljena voda v kratkih vrekah, kakor jastreb. Kopito puške je stisnjeno pod pažduhu: bajonet povezen k zemlji, pozibavajoč se blesti hladno, kakor da išče, voha med uličnim kamenjem.

Vojak se je krepko uprl z brado ob prsa in tudi gleda v zemljo, kakor bi sledil za gi-banjem tankega in ostrega je-kiene roba.

Rjav je se pazljivo ogledal, mračno pokapljal, nagubančil čelo in silno znižal svoj glas zagovoril:

— Mužik... mar je on pes ali kaj? Od lakote umira... in to ni prijetno.

— Gotovo — je odvrnil kozavi vojak.

Rjav ga je surovodogledal in počutljivo nadaljeval:

— Dalo bi se prenašati — živel je mirno. No, če pa ni po-moči? Vidiš, tako je človek po-besnel... Razumem mužika...

— No, seveda — je polgla-sno vzkliknil kozavi in njegov glas zagovoril:

— Malov — je reklo rjav — ukažujočim glasom — idu po-črva... Tam, glej — pokazal je z roko v temo — so pri bra-njevcu zloženi zabojčki.

Kozavi vojak je položil puško na pleča in odšel.

— Pusti puško... oviral te bo — je pripomnil rjav.

— Brez puške me je strah — je odvrnil vojak, izginivši v temo

Nad ognjem se še vedno vrte letajo snežinke: mnogo jih je že padlo na zemljo: temno kamenje ulice se je ež nobe-nilo Somračno strme v noč sles-pa okna hiš, tonejo v mraku visoke stene. Ogenj dogoreva, žalostno evilično polena. Troje vojakov dolgo in molče strmi v zjavitve.

— Tri bo menda ura — sregovori mračno rjav. — Dolgo nam je še čakati...

(Dalje prihodnjič.)

Komedija "vmešava-nja" v žansko civilno vojno ostala na staritocki

(Nadaljevanje.)

trebčine največ škandinavski — in pa angleški parniki!

Situacija je torej taka, da na absolutno zmago lojalistične, republikanske, demokratične Španije ni računati, razen če Italija in Nemčija res pozoveta svoje čete domov. Sovjetska vlada to zahteva. Anglija in Francija to predlagata, fašistične vlade pa drže figo v žepu. Obljubljava, toda ne izpolnijo. In tako se klanje na-dajuje. Anglija v tej krvavi igri nateguje nitri zdaj sem, zdaj tja, kakor ji najboljše kaže.

— Mraz je. Na zunaj me-že, a v notranjosti mi je mraz... Sreča trepeče celo...

— Hodi — je reklo rjav, cepetaje z nogami.

— Glej, Jakovlev hodi.

Z zgibom glave je pokazal na postavo vojaka, ki se je pojavljala v temi.

— Seveda bodi — se je na-enkrat skrepel kozavi, ki je zadremal, optri na ogožje.

Skulav vojak se je ozrl po-

— T... kaj?

Rjav je pomolčal in odgo-voril:

— Citajte "Proletarca" in pri-počrite, da to store tudi drugi.

Skulav vojak se je ozrl po-

GOSPODARSKI IN POLITIČNI POLOŽAJ BELGIJE TER NJENO DELAVSKO GIBANJE

je razvila v svetu paroplovba in industrija, ki je našla v belgijski zemlji obilo krme za srobre.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v Evropi. Enako važna je svetovnem delavskem gibanku belgijske delavske stranke.

Inozemski kapital se je stekal v dolino reke Maas in še prej kakor v dvajset letih je postal Belgija vodilna prirodna zakladov in strategične lege ena izmed najvažnejših v

NO. 1561.

Published weekly at 2301 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL., August 11, 1937.

VOL. XXXII.

THEY ARE BATTERING OUR LINES

The Wagner National Labor Relations Act, the Magna Charta of the American working people is in danger of being clipped of its wings. This legal medium of expression for the laboring people of this country is today subject to a double barrage of shot from the guns of the industrial Bourbons. The spokesmen of the Tories are now conspiring to cripple the Wagner Labor Act in such a way that its effectiveness in labor disputes would be nil. One of the ways would be by cutting to the bone the funds necessary to carry out the work.

The Wagner Act has been a powerful weapon in the hands of those who toil in this nation. It is one of the greatest achievements in the history of American labor. All though the dark and dreary days when the slightest spark of unionism manifested itself the brutal arm of capitalistic law with its fingers of evictions, injunctions, frame-ups, police brutality and martial law struck blow after blow upon those who dared to challenge the powers that were. Although this law has not completely wiped out the violence and terrorism that corporations use in holding down those who with their sweat and blood fill the coffers high; it has at least given labor rights never before seen in this land. In the month of July for an example, out of the 46 elections conducted by the National Labor Relations Board, the C. I. O. had won 32 of them; while in the previous month 80 elections were supervised and 66 of them brought trade unions on top, in other words collective bargaining was won by thousands upon thousands of workers previously untouched by organized labor.

It is without a doubt that working conditions and wages have gone up the ladder during the course of these campaigns as one of the main spokes in the wheel of all organizational movements is wages and recognition. We must not lose sight of the fact that in many towns where organized labor has broken through the right of free expression and assemblage has again become a reality. This Act has aided the forces of organized labor in leading the working people out of the wilderness of company despotism, hunger and want.

In Washington, the Tories with their henchmen are rolling up cloud after cloud of slander, propaganda and misrepresentation onto the Labor Board. As the forces of organized labor and especially the C. I. O. with their man Friday move forward like a snowball down a hill and the ball rolling southward into the land of Dixie, the reactionaries on Capitol Hill are becoming more bitter and violent. Onto the bandwagon of the enemies of labor has climbed a turncoat from North Dakota, one who time and again had been classified as a liberal, and even could be credited with some progressive work. In the Senate recently a vile attack upon the unfairness of the Labor Board was made by this Senator Nye. The Senator in the course of his bitter diatribe upon the Board stated that the average man regarded the Board as an adjunct to the C. I. O. And from the Philadelphia Record, July 26 issue comes the startling information that the attack upon the Board by Senator Nye was inspired by Tom Girdler's publicity man in Washington, Sam Jones.

This is one of the many attempts to freeze the Labor Board whose work in conducting fair elections and exposing the violence and terrorism of the Fords and Girdlers can be complimented. Whether the planned massacre upon the Board will be successful, whether its tongue will be cauterized and the Board remain a piece of paper because of the lack of funds remains to be seen. Pressure should be exerted upon the Congressmen in Washington demanding that the Wagner Labor Act be supplied with a set of teeth that will bite the violators such as Ford, Girdler and Weir.

—Victor Poverk.

WESTERN FELT STRIKE ENDED BY TRUCE

After fifty-four days, workers at the Western Felt Works in Chicago voted to accept a true agreement and return to work pending a decision on their case now before the Labor Board. The truce, arranged through the intervention of Mr. Pilkinson, federal conciliator, had four points:

1. The union agrees to call off the strike.
2. The company agrees to take back all the strikers without discrimination.

3. The company agrees to bargain with the union on the points certain in its labor policy.

4. The company agrees to file a letter with the U. S. Department of Labor stating it will abide by the above points.

In accepting the truce arrangement the strikers knew that the company, with a long record as a cheap labor firm, would deliberately try to discriminate and intimidate union members. Nevertheless the union

CURRENT ADJUSTMENTS OF ALIEN RESIDENTS OF THE

United States To WPA Employment

The Emergency Relief Appropriation Act of June 29, 1937, contains certain provisions relating to the employment of alien residents of the United States that are of concern to all such aliens who may be working on WPA projects or may now be seeking such employment.

These provisions of the new law may be summarized briefly as follows:

First: Veterans, certified as in need of relief, who may be aliens—such residents having declared their intention to become citizens by virtue of their service in the armed forces of the United States, are entitled to veterans' preference in WPA employment, within current limitations of quota and funds.

Second: Aliens who are certified as in need for relief and who have declared their intention to become citizens (made application for first papers) prior to June 30, 1937.

Such alien residents are entitled to WPA employment, providing such employment does not keep veterans and citizens—both native born and naturalized—who are certified as in need of relief, from WPA employment.

Third: Aliens who are certified as in need of relief and who have de-

"CANKARJEV GLASNIK"

The Slovene monthly, "Cankarjev Glasnik" established in honor of the foremost Slovene literary man, Ivan Cankar will make its appearance this month.

The editor of the new publication is Mr. Ethbin Kristan, a personal friend of Ivan Cankar. During his recent visit to Chicago and to the Proletarec office we had an opportunity to discuss in detail the new Slovene monthly with editor Kristan.

To date the response both in finances and subscriptions has been satisfactory although it will have to be increased considerably.

The office of "Cankarjev Glasnik" is in the Slovene National Home building at 6411 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Subscription rates are: \$3 per year; \$1.75 for six months; 30¢ for an individual copy.

Extra copies of the first edition will be available on request.

NOTICE

Wednesday, August 18th, 8 p. m.

Dr. Edward H. Barsky
Mary McCormick
Dr. Eric Von Schroetter
John De Boer.

In the air-cooled Steuben Club, 188 W. Randolph St., Chicago, Ill. Admission 55¢.

Auspices: Medical Bureau to aid Spanish Democracy.

First Vigilante: Gimme a job in your new organization, will yuh?

Second Vigilante: O. K., friend, yours is the second paid job when the money starts coming in.

clared their intention to become citizens (made application for first papers) any time after June 29, 1937.

Such resident aliens are entitled to WPA employment, providing their employment does not prevent veterans, citizens or aliens whose declaration was made prior to June 30, 1937, and who are certified as in need of relief, from WPA employment.

Fourth: Aliens who have not declared their intention to become American citizens.

Such resident aliens are not entitled to WPA employment under the terms of the Emergency Relief Appropriation Act of 1937.

Fifth: Aliens who are illegally within the limits of the United States.

Such aliens were barred from WPA employment in the Emergency Relief Appropriation Act of 1936 and such legal refusal to grant or permit WPA employment has been continued under the Emergency Relief Appropriation Act of 1937.

The above information is assembled to provide general guidance to any who may be interested in WPA employment for residents of alien status.

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

The board of directors of the Ju-goslav Workmen's Publishing Association at their last meeting decided that some action must be taken to improve the condition of our publication, Proletarec both financially and in its subscription list.

Proletarec has never been self-sustaining. It is being carried over the crisis periods from year to year by the small returns which we are able to make from the sale of the May Herald, the Family Almanac and through our Sustaining Fund.

The following decisions were made:

1. A special campaign will be put on to boost the Sustaining Fund. An appeal will be made to all Branches, fraternal lodges and individuals for donations. This will be the first time in quite a number of years that we are making an appeal to fraternal groups who are sympathetic to our cause.

2. An appeal to our Branches and sub-getters to put their time and energy into a campaign for new members. Our goal is 500 new members in the next year. With working conditions showing a little bit of improvement it should not be hard to reach the goal set.

3. Arrangements are being made to put a full time worker in the field for Proletarec in the Ohio territory.

Lawn Bowling

Slovene Labor Center, Chicago

Going into the second half of the bowling tournament we find teams No. 1 and No. 3 battling it out for top place with 19 won and 5 lost and 18 won and 6 lost respectively.

Closely behind them and a real contender is team No. 6 with 16 games won to 8 lost. Teams No. 2 and 8 are tied for fourth place.

The weather man was good to us last week and so all games went off as scheduled along with squeezing in a few games postponed from the previous week. Competition among the teams is getting keener right along and will continue even more so toward the end and the final wind-up of the tournament.

The ladies played their games last week but there was a slip somewhere because the scores were not turned in along with the others.

Last weeks results:

Team	No.	Won	Lost	Total Won	Total Lost
1	3	0	19	5	
2	0	3	9	15	
3	2	1	18	6	
4	1	2	12	12	
5	1	2	10	14	
6	2	1	16	8	
7	0	3	3	21	
8	3	0	9	15	

Team No. 1, Chicago, is sponsoring a picnic in the interest of Proletarec. This will be out in Willow Springs.

August 29th, JSF Conference in Library, Pa. Secretary of the Conference, Jacob Ambroziec and the committee are hard at work stirring up as much interest as possible among the Branches and Fraternal groups in that territory.

All of our members and sympathizers are asked to put as much time and work as possible toward making this campaign a success.

*

Visitors at the Proletarec office last week were: Mr. Milan Medvesek, Cleveland, Ohio, a member of the SNP Supreme Board which is meeting this week at the SNP headquarters in Chicago. Mr. and Mrs. Joseph Pozar and daughter Telma of Johnstown, Pa. They have their own trailer and are making a round country tour which has so far taken them through twenty-one states from Florida to California. From Chicago they intend to go to Cleveland, O., Buffalo, N. Y., on to Niagara Falls and from there into New York City where they intend to spend some time. They have been on the road since the first of June.

It's been a real pleasure to have them here at our office and to hear them tell of the interesting points and incidents their travels have brought them in contact with.

Mr. and Mrs. I. Strukel, New York, Mr. and Mrs. Cyril Obed, Cleveland, Ohio.

Charles Pogorelec send in 9 new subs and a number of renewals from Somerset and Pueblo, Colorado. He states that a full time worker in the field for Proletarec there could do wonders.

*

WHERE TO GO

Sunday, August 22nd, Branch No. 222, Girard, Ohio will be picnicing.

August 29th, Branch No. 45 in North Chicago is sponsoring a picnic all proceeds to go into the Sustaining Fund of Proletarec.

August 14th, Branch 37 in Milwaukee will be picnicing at Sagadin Grove.

Sunday, August 22nd, Members of Branch No. 1, Chicago and their friends will be all out at the Forest Preserve in Willow Springs where the Annual Branch picnic will be held.

Sunday, Sept. 12th Branch No. 1, Chicago, is sponsoring a picnic in the interest of Proletarec. This will be out in Willow Springs.

August 29th, JSF Conference in Library, Pa. Secretary of the Conference, Jacob Ambroziec and the committee are hard at work stirring up as much interest as possible among the Branches and Fraternal groups in that territory.

*

FIGURE THIS OUT

Now that we know to a fraction of a mile how far it is to the most distant star, somebody please figure out the distance hungry belly and empty pocket have to travel to connect with the hamburger around the corner.

IN COMPARISON

In his editorial "Beating the Hand That Feeds the Nation" Oscar Ameringer put it:

"Well the slaughterfest is over. What are its lessons?"

First, each and every police officer and policeman who testified before the LaFollette committee that the police acted in self-defense is a brazen liar.

Second, that in the few minutes of the Memorial day massacre, Chicago policemen killed more people than the whole police force of England, Scotland and Wales killed in the preservation of law and order in fifty-years.

Third, in the half century preceding the revolutionary upheaval following the World War and the rise of Fascism, not as many striking working people were killed by law and order forces, of the whole of Germany, France, Italy, Belgium, Holland, Denmark, Sweden and Norway, as were killed in the few minutes of the Memorial day massacre perpetrated by a small part of Chicago's police force.

And now who pays for that?

Statements in steel corporation earnings in the second quarter of 1937 should be of more than passing interest of stockholders.

The United States Steel Corporation, the only one of the steel companies to sign a contract with the C. I. O., earned \$7,612,149 more in the second quarter of the year than in the first.

The Independents, which have been fighting the unionization of their mills, suffered reverses, especially Republic, which has resisted organization with the greatest vigor, with police force killing the workers.

While United States Steel gained 26% in net earnings, Tom Girdler's Republic suffered a loss of 91%. It seems fairly clear that the cost of Republic's anti-union campaign has been nearly \$1,500,000 to the stockholders. Or, to put it another way, had Republic done as well in proportion to U. S. Steel, there would have been \$1,447,420 to divide among the stockholders, workers would have

their union, life would be spared, and Chicago, Youngstown, Massillon and Cleveland police would not be called brazen liars and murderers.

But stockholders of Republic were not consulted as to their wishes in the matter when Mr. Girdler embarked upon his campaign to resist unionization, and since stockholders are the people who pay the bill for the strife it would seem no more than prudent of them to demand a voice in the determination of labor policies.

*

Independent union organized by Gowanda Leather workers

Tuesday evening, July 27th, an organization meeting of the Leather workers was held at Slovens Hall and officers elected. At present the organization is obtaining a charter and by-laws. The regular meetings will be held the last Wednesday of each month at the Slovens Hall. Membership at present in the union is almost 100% of the 600 employees in the local factory of the Brown Shoe Co.

Not until July 29th eight days after its beginning did the American Federation of Labor's workers in Buffalo end their strike.

The settlement brought about by the mediation efforts of John P. Boland, head of the State Labor Relations Board, send 1000 employees back to work and permitted independent and chain stores to fill their scanty shelves. The union won its demand for a "closed shop" by a compromise and also its wage demand, which held up final settlement.

The Independents, which have been fighting the unionization of their mills, suffered reverses, especially Republic, which has resisted organization with the greatest vigor, with police force killing the workers.

While United States Steel gained 26% in net earnings, Tom Girdler's Republic suffered a loss of 91%. It seems fairly clear that the cost of Republic's anti-union campaign has been nearly \$1,500,000 to the stockholders. Or, to put it another way, had Republic done as well in proportion to U. S. Steel, there would have been \$1,447,420 to divide among the stockholders, workers would have

the Independents, which